

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ
ของเกษตรกร ในตำบลวังชะพลู อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกำแพงเพชร

Factors Affecting Farmers' Extension Needs in Quality Cassava Stalk Production in
Wang Chaphlu Subdistrict Khanu Woralaksaburi District, Kamphaeng Phet Province

พัชรพร ใจหลัก¹ นารีรัตน์ สีระสาร^{1*} และบำเพ็ญ เขียวหวาน¹

Patchareeporn jailak¹, Nareerut Seerasarn^{1*} and Bumpen Keowan¹

Received: April 18, 2024

Revised: June 6, 2024

Accepted: June 7, 2024

Abstract: The objectives of this research were to study (1) the basic socio-economic conditions of farmers, (2) factors affecting farmers' extension needs in quality cassava stalk production and (3) problems and suggestions for quality cassava stalk production. The population consisted of 325 cassava production farmers in Wang Chaphlu subdistrict, Khanu Woralaksaburi district, Kamphaeng Phet province, who were registered with the Department of Agricultural Extension for the production year 2022/2023. The sample size of 180 individuals was determined using Taro Yamane's formula with an error value of 0.05, employing the simple random sampling method. Data were collected by conducting interviews. Data were analyzed by descriptive statistics and multiple regression analysis. The research results revealed that (1) most of the farmers were men and the mean age was 50.06 years, with an average of 2.36 household workers. The net income generated from selling cassavas was 7,047.22 baht per rai on the average, with the average cost of 3,771.11 baht per rai. (2) factors affecting farmers' extension needs in quality cassava stalk production included production problem variables and variables related to support and services. These factors exhibited a positive effect on dependent variables with a statistical significance level of 0.01. And (3) the overall problem of farmers was at a high level, especially the production, support and services. Therefore, officials should support knowledge in about the cassava stalk production and product price guarantee.

Keywords: extension, quality cassava stalk production

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร (2) ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ และ (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในตำบลวังชะพลู อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกำแพงเพชร ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการผลิต พ.ศ. 2565/2566 จำนวน 325 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ

¹ วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จ.นนทบุรี 11120

¹ Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120

*Corresponding author: Nareerut.see@stou.ac.th

แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.06 ปี มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.36 คน รายได้จากการขายมันสำปะหลังสุทธิเฉลี่ย 7,047.22 บาทต่อไร่ ต้นทุนเฉลี่ย 3,771.11 บาทต่อไร่ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ ได้แก่ ตัวแปรปัญหาด้านการผลิต และตัวแปรปัญหาด้านสนับสนุนและบริการ ที่มีผลเชิงบวกต่อตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ (3) ปัญหาของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการผลิตและด้านสนับสนุนและบริการ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรสนับสนุนความรู้ด้านการผลิตท่อนพันธุ์ และมีการประกันราคาผลผลิต

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ

คำนำ

อุตสาหกรรมมันสำปะหลังโดยรวมปี พ.ศ. 2567-2569 มันสำปะหลังมีทิศทางหดตัวจากผลกระทบของภัยแล้งจากปรากฏการณ์เอลนีโญ และยังเผชิญความเสี่ยงจากโรคใบด่างมันสำปะหลัง และการขาดแคลนท่อนพันธุ์ ขณะที่ความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องของตลาดในประเทศ มีทิศทางขยายตัวตามภาวะเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัวจากการเปิดประเทศเต็มที่มากขึ้นหลัง COVID-19 คลี่คลาย ปริมาณการส่งออกมีทิศทางหดตัวตามอุปทานผลผลิตภายในประเทศที่ลดลง จากปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ ทำให้ผู้ประกอบการขาดแคลนสินค้าที่จะส่งมอบให้กับประเทศคู่ค้า ในขณะที่ความต้องการของตลาดโลกมีทิศทางเพิ่มขึ้นจากการทยอยฟื้นตัวของภาคธุรกิจและการท่องเที่ยวหลังการเปิดประเทศมากขึ้น ส่งผลให้ราคามันสำปะหลังในประเทศและส่งออกมีแนวโน้มสูงขึ้น (Chaiwat, 2024)

การผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทยในปีการผลิต พ.ศ. 2566/2567 มีแนวโน้มว่าพื้นที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตรวมคาดว่าจะลดลง สาเหตุสำคัญเกิดจากสภาวะภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง ทำให้ต้นมันสำปะหลังเปื่อยและยืนต้นตาย และเกษตรกรใช้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่ไม่สมบูรณ์ ไม่ครบอายุและเป็นโรคมาปลูก ทำให้การเจริญเติบโตของต้นมันสำปะหลังไม่สมบูรณ์ อีกทั้งยังมีการระบาดของโรคมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประสบปัญหาขาดแคลนท่อนพันธุ์ที่จะปลูก ทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์, 2567)

จังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่เกษตรกรรมคิดเป็น 67.30 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร, 2565) ในปี พ.ศ. 2565 จังหวัดกำแพงเพชรมีเนื้อที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน 767,634 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) ซึ่งมากที่สุด ในเขตภาคเหนือ และมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุดอยู่ที่อำเภอชาณุวรลักษบุรี (สำนักงานเกษตรอำเภอชาณุวรลักษบุรี, 2567)

ตำบลวังชะพลู อำเภอชาณุวรลักษบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอชาณุวรลักษบุรี ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 34 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินเขาเตี้ยสลับกับพื้นราบ พื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ประกอบไปด้วยดินร่วนปนทราย อาชีพส่วนใหญ่ของเกษตรกรคือการทำไร่มันสำปะหลัง (องค์การบริหารส่วนตำบลวังชะพลู, 2565) ในปีการผลิต พ.ศ. 2565/66 มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังประมาณ 55,885.13 ไร่ ซึ่งเป็นตำบลที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมากที่สุดในอำเภอชาณุวรลักษบุรี ในช่วงที่ผ่านมาประสบกับปัญหาการขาดแคลนท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง เพราะสภาวะฝนทิ้งช่วง ทำให้ต้นมันสำปะหลังที่ปลูกเปื่อยและยืนต้นตาย เกษตรกรต้องปลูกซ่อมหลายรอบ จึงทำให้ท่อนพันธุ์ขาดแคลนและมีไม่เพียงพอ จึงมีการนำท่อนพันธุ์จากที่อื่นเข้ามาโดยไม่ทราบแหล่งที่มาที่แน่นอน และมีโรคติดมากับท่อนพันธุ์อีกทั้งในแปลงยังพบการปะปนมันสำปะหลังหลายสายพันธุ์ มีการนำท่อนพันธุ์ที่ไม่มีคุณภาพและ

ไม่สมบูรณ์มาปลูก ทำให้ได้หัวมันที่ไม่มีคุณภาพ เปอร์เซ็นต์เชื้อแป้งต่ำ และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ลดลง ส่งผลให้เกิดความเสียหายกับผลผลิตมันสำปะหลังเป็นอย่างมาก (สำนักงานเกษตรอำเภอชาณุวรลักษบุรี, 2566)

ดังนั้น จากประเด็นข้างต้นจึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกร เพื่อนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในตำบลวังชะพลู อำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการผลิต พ.ศ. 2565/2566 จำนวน 2,669 ราย แต่เนื่องจากจำนวนเกษตรกรไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดของตัวอย่าง โดยคัดเลือกประชากรจากหมู่บ้านที่มีเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมากที่สุด 4 อันดับแรก จำนวน 325 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Oluigbo, 2024) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน และการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรของแต่ละหมู่บ้านโดยการจับสลากตามสัดส่วนในแต่ละหมู่บ้าน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแล้วเก็บข้อมูลจนกว่าจะครบตามจำนวนของแต่ละหมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกร โดยวัดระดับความต้องการของเกษตรกรซึ่งเป็นคำถามให้เกษตรกรเลือกตอบตามมาตรวัดและให้คะแนน 5 ระดับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาปัจจัย

ที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ โดยใช้ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร ได้แก่ (1) อายุ (2) ประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลัง (3) รายได้จากการขายมันสำปะหลังสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ (4) ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ (5) ประสบการณ์การได้รับการอบรมเรื่องการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ (6) ปัญหาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ และ (7) ปัญหาด้านสนับสนุนและบริการส่วนตัวแปรตาม คือ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกรเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายปิดแบบเลือกตอบ เป็นการวัดระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกรในด้านต่าง ๆ โดยลักษณะคำถามเป็นการวัดข้อมูลแบบมาตรอันดับภาคขั้น (Interval Scale) ลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดจำนวนระดับ (Rating Scale) โดยวัดระดับความต้องการ ตามวิธี Likert Scale (Jebb, 2021) คือ 5 คะแนน หมายถึง ต้องการมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึง ต้องการมาก 3 คะแนน หมายถึง ต้องการปานกลาง 2 คะแนน หมายถึง ต้องการน้อย และ 1 คะแนน หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบตามเกณฑ์การวัดและให้คะแนน มี 5 ระดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 คะแนน หมายถึง น้อย ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 คะแนน หมายถึง ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 คะแนน หมายถึง มาก ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสถิติเพื่อสังคมศาสตร์ (SPSS) ช่วยในการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร

เกษตรกร ร้อยละ 63.30 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.06 ปี ร้อยละ 63.30 ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.36 คน ร้อยละ 92.80 มีการจ้างแรงงาน มีประสบการณ์ในการปลูกมันสำปะหลัง เฉลี่ย 21.88 ปี มีจำนวนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 27.43 ไร่ ในปีการผลิต พ.ศ.2565/2566 เกษตรกรมีรายได้จากการขายมันสำปะหลังสุทธิเฉลี่ย 7,047.22 บาทต่อไร่

มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 3,771.11 บาทต่อไร่ มีประสบการณ์การอบรมเรื่องการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพเฉลี่ย 0.88 ครั้งต่อปี (Table 1) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนา (2565) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีแรงงานหลักเฉลี่ย 2.44 คน และจ้างแรงงานเฉลี่ย 8.87 คน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะธิดา (2557) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50 ปี และใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ (2565) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 23.78 ไร่

Table 1 General information Socio-Economic background of farmers.

(n=180)		
Item	Frequency	Percentage
Gender		
Male	114	63.30
Female	66	36.70
Age (years old)		
≤ 30	6	3.00
31-40	33	18.00
41-50	59	33.00
51-60	57	32.00
≥ 61	25	14.00
Max = 73 Min = 21 \bar{X} = 50.06 S.D. = 11.197		
Cassava planting experience (years)		
≤ 10	33	18.30
11-20	71	39.40
21-30	46	25.60
31-40	25	13.90
≥ 41	5	2.80
Max = 45 Min = 3 \bar{X} = 21.88 S.D. = 9.540		
Income from cassava cultivation (baht/rai)		
≤ 5,000	10	5.60
5,001-6,000	35	19.40
6,001-7,000	39	21.70
7,001-8,000	85	47.20
≥ 8,001	11	6.10
Max = 10,000 Min = 3,000 \bar{X} = 7047.22 S.D. = 1081.455		

Table 1 (Continue)

(n=180)		
Item	Frequency	Percentage
Cost of planting cassava (baht/rai)		
$\leq 2,500$	13	7.20
2,501-3,500	57	31.70
3,501-4,500	86	47.80
$\geq 4,501$	24	13.30
Max = 6,000 Min = 2,000 \bar{X} = 3,771.11 S.D. = 770.437		
Knowledge training of Quality Cassava Stalk Production (times/year)		
Never	67	37.20
1	71	39.40
2	38	21.20
> 3	4	2.20
Max = 3 Min = 1 \bar{X} = 0.88 S.D. = 0.813		

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกร

จากการศึกษาระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวม 3 ประเด็น คือ (1) ด้านองค์ความรู้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) รองลงมา (2) ด้านสนับสนุนและบริการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) (3) ด้าน

วิธีการส่งเสริม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) ตามลำดับ (Table 2) สอดคล้องกับ ปัฐวรัตน์ (2566) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังในระดับมากที่สุด ในประเด็น ด้านการสนับสนุนจากรัฐ รองลงมา มีความต้องการในระดับมาก ในประเด็นด้านความรู้ในการผลิตมันสำปะหลัง และมีความต้องการในระดับปานกลาง ในประเด็นด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร

Table 2 Summary of farmers' needs for the extension of quality cassava stalk production.

(n=180)			
Items	\bar{X}	S.D.	Description
Knowledge	3.79	0.328	High
Extension method	3.33	0.522	Medium
Supporting of production factors	3.60	0.363	High
Average	3.57	0.291	High

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยการเอาตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร เข้าไปในสมการ แล้วคำนวณด้วยวิธีปกติ (Enter) พบว่า $F = 126.744$ sig. of $F = 0.000$ แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย

1 ตัว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกร และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พบว่า $R^2 = 0.838$ หมายความว่า

ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายความผันแปรของตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 83.80 ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร มี 2 ตัวแปร ที่มีผลเชิงบวกกับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ตัวแปร ปัญหาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ และปัญหาด้านสนับสนุนและบริการ (Table 3) กล่าวคือ หากระดับปัญหาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ และระดับปัญหาด้านสนับสนุนและบริการมากขึ้น มีผลต่อระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกร ที่จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นได้ อาจเป็นไปได้ว่าเกษตรกรที่มีระดับปัญหามาก จึงทำให้มีความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ

มากขึ้นด้วย เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังของตนเองให้มีคุณภาพและมีผลผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังไว้ในแปลงเพื่อใช้ปลูกในฤดูกาลถัดไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป แตกต่างกับ ศศพล (2563) พบว่า ประสิทธิภาพปลูกมันสำปะหลัง ส่งผลกระทบบางส่วนต่อการผลิตมันสำปะหลังต่ำกว่าศักยภาพ เนื่องจากเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพน้อย จะเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีแนวคิดในการปรับเปลี่ยนเทคนิคการปลูกให้เหมาะสมสภาพแวดล้อมและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่า

Table 3 Factors Affecting farmers' needs for the extension of quality cassava stalk production.

(n=180)

Variable	Coefficient regression(b)	t	Sig.
X_1 = Age (years old)	6.392E-6	0.008	0.994
X_2 = Experience (years)	0.001	1.229	0.221
X_3 = Income (baht/rai)	8.116E-7	0.077	0.939
X_4 = Costs (baht/rai)	1.037E-5	0.698	0.486
X_5 = Training (times/year)	-0.009	-0.782	0.436
X_6 = Problems for quality cassava stalks production (score)	0.412	11.650	0.000
X_7 = Problems for support and service (score)	0.374	7.703	0.000
constant	0.775	6.080	0.000
$R^2 = 0.838$ $F = 126.744$ sig. of $F = 0.000$			

จากการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า ปัญหาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ (X_6) และปัญหาด้านสนับสนุนและบริการ (X_7) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกร สามารถอธิบายได้ว่า

1) สัมประสิทธิ์ของตัวแปรปัญหาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ (X_6) มีค่าเท่ากับ 0.412 หมายถึง เมื่อปัญหาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของความต้องการการส่งเสริมการผลิต

ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 0.412 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2) สัมประสิทธิ์ของตัวแปรปัญหาด้านสนับสนุนและบริการ (X_7) มีค่าเท่ากับ 0.374 หมายถึง เมื่อปัญหาด้านสนับสนุนและบริการเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 0.374 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สรุปเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$Y = a + b_6 x_6 + b_7 x_7$$

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ

ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ พบว่า เกษตรกร มีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสนับสนุนและบริการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) ได้แก่ ความผันผวนของราคาผลผลิต และไม่ได้รับการสนับสนุนโครงการจากภาครัฐเท่าที่ควร รองลงมาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.47) ได้แก่ ด้านการเตรียมท่อนพันธุ์และ

การปลูก เช่น พันธุ์ที่ปลูกอยู่ให้ผลผลิตต่ำและไม่มีคุณภาพ ท่อนพันธุ์มีไม่เพียงพอ ขาดความรู้ในการจำแนกพันธุ์และการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังตามหลักวิชาการ และด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) ได้แก่ ปัญหาขาดการอบรม/สัมมนา/เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ใหม่ๆ ตามลำดับ (Table 4) สอดคล้องกับ นุชนา (2565) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้ ด้านการตลาด และด้านภัยธรรมชาติ อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น

Table 4 Summary of problems in extension of quality cassava stalk production.

(n=180)

Items	\bar{x}	S.D.	Description
Quality Cassava Stalk Production	3.47	0.402	High
Extension method	3.16	0.397	Medium
Supporting of production factors	3.62	0.301	High
Average	3.41	0.338	High

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ พบว่า เกษตรกร มีข้อเสนอแนะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสนับสนุนและบริการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) ได้แก่ ควรมีการประกันราคาผลผลิต ควรมีการจัดหาตลาดรองรับที่แน่นอน ภาครัฐควรมีมาตรการหรือโครงการสนับสนุนความรู้การผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังแก่เกษตรกร รองลงมาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) ได้แก่ รัฐควรมหาแหล่งผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่ให้ผลผลิตสูง เหมาะกับสภาพแวดล้อมและมีคุณภาพให้กับเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้

ความรู้ในการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพตามหลักวิชาการ และด้านวิธีการส่งเสริม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) ได้แก่ ให้เพิ่มช่องทางการติดต่อให้หลายช่องทางและรวดเร็วขึ้น เช่น โทรศัพท์ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Line Facebook เป็นต้น พัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ (Table 5) สอดคล้องกับ อมรศรี (2562) พบว่า เกษตรกรต้องการให้รัฐบาลควรมีการประกันราคาผลผลิต หรือมีมาตรการควบคุมแหล่งรับซื้อผลผลิตที่ได้มาตรฐาน สนับสนุนปัจจัยการผลิต นักส่งเสริมเข้าไปให้ความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์ที่มีผลผลิตสูง เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตและเก็บท่อนพันธุ์มันสำปะหลังไว้ใช้เอง

Table 5 Summary of suggestions in extension of quality cassava stalk production.

(n=180)

Items	\bar{x}	S.D.	Description
Quality Cassava Stalk Production	3.59	0.373	High
Extension method	3.41	0.481	Medium
Supporting of production factors	3.87	0.446	High
Average	3.62	0.411	High

สรุป

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.06 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกมันสำปะหลังค่อนข้างมาก แต่มีประสบการณ์ในการอบรมเรื่องการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพเฉลี่ย 0.88 ครั้งต่อปี ซึ่งเป็นจำนวนที่ค่อนข้างน้อย มีระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพของเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ และปัญหาด้านสนับสนุนและบริการ ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์เชิงบวก เมื่อเกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพ และปัญหาด้านสนับสนุนและบริการมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีระดับความต้องการการส่งเสริมผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพมากขึ้นด้วย ขณะที่เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาด เรื่องความผันผวนของราคาผลผลิต และไม่ได้รับการสนับสนุนโครงการจากภาครัฐเท่าที่ควร จึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการประกันราคาผลผลิต การจัดหาตลาดรองรับที่แน่นอน และภาครัฐควรมีมาตรการหรือโครงการสนับสนุนความรู้การผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังแก่เกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ควรส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เปิดรับเทคโนโลยีการผลิตใหม่ รวมกลุ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพและอำนาจต่อรอง พร้อมทั้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนองค์ความรู้ พันธุ์ที่เหมาะสม และงบประมาณสำหรับพัฒนาเกษตรกรต้นแบบและแปลงเรียนรู้ สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการส่งเสริมการผลิตของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ และวิเคราะห์ปัจจัยด้านช่วงวัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการวางแผนส่งเสริมการเกษตรอย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

นุชณา ภัทรไพบุญชัย. 2565. ศึกษาการส่งเสริมการ

ผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังของเกษตรกรในตำบลเขาทองอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์. Journal of Roi Kaensarn Academi 7 (10): 348-363.

ปัฐวพันธ์ พันธุ์มาตร. 2566. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. วิทยาศาสตร์เกษตรและการจัดการ 6 (3): 41-50.

ปิยะธิดา อ่อนพันธ์. 2557. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอสระโบสถ์จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.นนทบุรี. 115 หน้า.

ศศพล คนรู้. 2563. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตมันสำปะหลังที่ต่ำกว่าศักยภาพ. หน้า 2037-2048. ใน: การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ ๑๕. มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.

ศิริลักษณ์ ชูพุทธพงศ์. 2565. ศึกษาปัญหาและความต้องการในการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดของเกษตรกรในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง. หน้า 423-433. ใน: การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 61. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, นครปฐม.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร. 2565. ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดกำแพงเพชร. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://www.opsmoac.go.th/kamphaengphet-download-publications> (2 มีนาคม 2567).

สำนักงานเกษตรอำเภอชาณุวรลักษบุรี. 2566. สำนักงานเกษตรอำเภอชาณุวรลักษบุรี ปี 2566. สำนักงานเกษตรอำเภอชาณุวรลักษบุรี.กำแพงเพชร. 65 หน้า.

- สำนักงานเกษตรอำเภอชาณุวรลักษบุรี. 2567. ข้อมูลการปลูกมันสำปะหลังอำเภอชาณุวรลักษบุรี. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://farmer.doae.go.th/farmer/index/index1> (12 มกราคม 2567).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2567. ผลพยากรณ์ผลผลิตมันสำปะหลังโรงงาน ปี 2567 (ปีเพาะปลูก 2566/67). (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: https://www.oae.go.th/assets/portals/fileups/forecastdata/files/forecast/situation/S_CA.pdf (5 มกราคม 2567).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2565. มันสำปะหลังโรงงาน: เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ระดับประเทศ ภาค และจังหวัด ปี 2565. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/cacava%2065.pdf> (1 มกราคม 2567).
- อมรศรี ไชยวงศ์. 2562. แนวทางการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม. หน้า 2128-2142. ใน: การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- องค์การบริหารส่วนตำบลวังชะพลู. 2566. แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 (เพิ่มเติม) ครั้งที่ 2/2565. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: https://www.wangchaphoo.go.th/index/load_data/?doc=12122 (2 ธันวาคม 2566).
- Chaiwat sowcharoensuk. 2024. Business/ Industry Outlook 2024- 2026: Cassava Industry. (Online): Available Source: <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industryoutlook/agriculture/cassava/io/cassava-2024-2026> (May 2, 2024).
- Jebb, A. T. 2021. A review of key Likert scale development advances. *Organizational Research Methods*, 24(4): 620–643.
- Oluigbo, C. U., E. C. Ngozi and P. M. N. I. Ohaegbu. 2024. Determination of sample sizes in research using Taro Yamane formula. pp. 76-84. In: *Proceedings of the 1st Annual Faculty of Science International Conference*, Niger Delta University.